

Na okamžité zverejnenie

Ukrajina: Mučenie a zlé zaobchádzanie s migrantmi a žiadateľmi o azyl

EÚ ignoruje zneužívanie vrátených osôb, nedostatočnú ochranu utečencov a maloletých

(Kyjev, 16. decembra 2010) – Migranti a žiadatelia o azyl, vrátane maloletých, sú v rukách ukrajinskej hraničnej stráže a polície vystavení riziku zneužívania a svojvoľného zaistenia, uviedla v dnes zverejnenej správe organizácia Human Rights Watch. Niektorí migranti uvádzali, že ich po zadržaní po pokuse prekročiť hranice Európskej únie alebo po ich vyhostení zo Slovenska či z Maďarska oficiálne zložky mučili, a to aj elektrickými šokmi.

124-stranová správa „Údery v pohraničí: Zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl a s migrantmi na Ukrajine“ („Buffeted in the Borderland: The Treatment of Asylum Seekers and Migrants in Ukraine“) vychádza z rozhovorov so 161 utečencami, migrantmi a žiadateľmi o azyl na Ukrajine, na Slovensku a v Maďarsku. Správa upozorňuje, že i napriek zlepšeniu niektorých podmienok v zariadeniach na zaistenie migrantov, Ukrajina vystavuje mnoho migrantov neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu a utečencom a žiadateľom o azyl nedokáže alebo nechce poskytnúť účinnú ochranu.

„Štáty EÚ navracajú ľudí na Ukrajinu, kde títo následne čelia zneužívaniu,“ povedal riaditeľ programu pre utečencov organizácie Human Rights Watch a zároveň spoluautor správy Bill Frelick. „Napriek readmisnej dohode a financiám, ktoré EÚ do Ukrajiny investovala, táto krajina zjavne nedokáže rešpektovať práva migrantov a chrániť utečencov.“

Readmisná dohoda medzi EÚ a Ukrajinou, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2010, upravuje vrátenie občanov tretích krajín, ktorí do EÚ vstúpia cez Ukrajinu. V posledných rokoch EÚ vynaložila milióny eur na zlepšenie ukrajinského migračného a azylového systému.

Pracovníci Human Rights Watch však poznamenali, že dohoda samotná, ako ani spomenuté financovanie nezabavujú členské štáty EÚ svojich záväzkov vyplývajúcich z Charty základných práv EÚ - zabezpečiť prístup k azylu a nenavracat' ľudí do krajín, kde im hrozí mučenie alebo zlé zaobchádzanie - ale ani povinností členských štátov EÚ voči maloletým bez sprievodu.

Viac ako polovica migrantov, s ktorými pracovníci viedli rozhovory a ktorí boli vrátení zo Slovenska alebo Maďarska, uviedla, že na Ukrajine ich bili alebo s nimi zle zaobchádzali. Väčšina sa pokúsila požiadať o azyl v Maďarsku alebo na Slovensku, no uviedli, že orgány ich žiadosti ignorovali a rýchlo ich vyhostili. Obe krajiny pritom vyhostili aj maloletých bez sprievodu.

Readmisné dohody sú v Európskej únii základným kameňom takzvanej stratégie externalizácie pre azyl a migráciu. Podstata tejto stratégie spočíva v tom, že tok migrantov a žiadateľov o azyl sa zastaví prenesením bremena a zodpovednosti za migrantov a žiadateľov o azyl na susediace krajiny, cez ktoré tieto osoby prechádzajú.

„EÚ by uplatňovanie readmisnej dohody mala pozastaviť dovtedy, kým Ukrajina nepreukáže svoju

schopnosť spravodlivo vypočúť žiadateľov o azyl, zaobchádzať s migrantmi humánne a zaručiť účinnú ochranu utečencom a zraniteľným jednotlivcom,“ povedal Frelick.

Pracovníci Human Rights Watch nezískali dôkazy, ktoré by naznačovali, že mučenie migrantov je na Ukrajine bežné, migranti však uvádzali, že k nemu dochádza. Iračan o svojom výsluchu po zadržaní ukrajinskou hraničnou strážou na konci apríla uviedol:

Zaobchádzali s nami surovo. Bili nás, kopali, a nadávali nám. Dávali mi aj elektrické šoky. Dali mi ich do uší. Priznal som, že som chcel prekročiť hranice a že sme mali prevádzača... Myslel som, že sa mi zastaví srdce. Sedel som na stoličke. Priznal som všetko, ale mučiť ma neprestali.

Mnohí migranti, ktorí neboli mučení, uvádzali, že ich bili, odopierali im stravu, alebo s nimi inak neľudsky alebo ponižujúco zaobchádzali. Ako zistila organizácia Human Rights Watch, všetko sa pritom odohráva v atmosfére beztretnosti, obeť sa boja zneužívania ohlásiť a páchatelia nie sú braní na zodpovednosť.

Hoci podmienky zaistenia migrantov na Ukrajine, najmä veľká preplnenosť a zanedbaná hygiena v zariadeniach, sa od vydania správy Human Rights Watch o Ukrajine pod názvom „Na okraji: Porušovanie práv migrantov a žiadateľov o azyl na novej východnej hranici Európskej únie“ („On the Margins: Rights Violations against Migrants and Asylum Seekers at the New Eastern Border of the European Union“) v roku 2005 zjavne zlepšili, v zaistení migrantov stále existujú vážne problémy. Patrí medzi ne zlé zaobchádzanie, nedostatočný prístup k azylovému konaniu, zaisťovanie maloletých, ubytovanie mužov s nepříbuznými ženami a maloletých s dospelými, korupcia i všeobecné svojvoľné a neproporčné zneužívania zaisťovania migrantov.

Od augusta 2009 do augusta 2010 Ukrajina nebola schopná udeliť cudzincom postavenie utečenca a poskytovať im ochranu, pretože jej azylový systém bol paralyzovaný politickým bojom. Hoci spracovanie žiadostí o azyl sa už obnovilo, systém je naďalej nefunkčný a korupcia v ňom bují, uviedla organizácia Human Rights Watch. Mnohí žiadatelia o azyl uviedli, že museli podplatiť migračných úradníkov, aby vôbec mohli podať žiadosť o azyl, aby im bol na azylový pohovor pridelený tlmočník alebo aby získali potrebnú dokumentáciu.

Pracovníci Human Rights Watch zistili, že pracovníci štátnej hraničnej stráže často nepredložia žiadosti zaistených žiadateľov o azyl regionálnej migračnej službe, ktorá azylové pohovory vykonáva. Počet osôb prepustených z dočasných zaisťovacích zariadení z dôvodu, že ich žiadosti o azyl regionálna migračná služba prijala, podľa správy hraničnej stráže prudko poklesol z 1114 v roku 2008 na 202 v roku 2009.

Žiadatelia o azyl, s ktorými pracovníci Human Rights Watch hovorili, sa sťažovali, že azylové pohovory regionálnej migračnej služby boli povrchné, že tlmočníci boli často nekvalifikovaní a že osoby vedúce pohovory postupovali chladne a predpojat. Afganec, ktorý mal vierohodnú žiadosť, uviedol, že hodnotiteľ mu počas pohovoru povedal: „Na sto percent vás zamietneme.“

Azylový systém má aj veľké právne medzery. Ukrajinské právo nezabezpečuje ochranu osôb, ktoré sú na úteku pred všeobecným násilím a vojnou, ani ochranu obetí prevádzačov. Okrem

dvoch Somálčanov a jednej maloletej osoby bez sprievodu nie sú známe iné podobné prípady, kedy by Ukrajina udelila postavenie utečenca. V niektorých častiach krajiny maloletí do azylového konania vôbec nemôžu vstúpiť.

Maloletí bez sprievodu čelia pri získavaní potrebných dokladov a pri prístupe k azylovému konaniu mimoriadnym prekážkam, pretože žiadosť môžu podávať len s právnym zástupcom, ktorého im orgány v niektorých regiónoch odmietajú prideliť. Rozhodovanie je pomalé a mnoho maloletých dosiahne plnoletosť pred vydaním rozhodnutia, čo pôsobí v ich neprospech pri posudzovaní žiadosti.

Ešte vážnejším je fakt, že hraničná stráž môže maloletých na týždne zaistiť v zariadení väzenského typu, ktoré sa eufemisticky nazýva „ubytovňa“. Ako zistili pracovníci Human Rights Watch, príslušníci hraničnej stráže ohrozujú bezpečnosť maloletých tým, že ich v tomto zariadení umiestňujú spolu s nepríbuznými dospelými, vrátane dievčat umiestňovaných s chlapcami a mužmi.

„Napriek nevypočítateľnému zaobchádzaniu s týmito maloletými na Ukrajine Slovensko i Maďarsko vracajú maloletých bez sprievodu v skrátenom konaní,“ povedala výskumníčka Human Rights Watch zameraná na práva maloletých a spoluautorka správy Simone Troller. „V praxi sú vrátení na rovnakom základe ako dospelí, pričom sa nezohľadňuje ich zraniteľnosť ani nedostatočná ochrana na Ukrajine.“

17-ročný maloletý afganský chlapec bez sprievodu svoje skúsenosti z Ukrajiny po vyhostení zo Slovenska opísal takto:

Prešli sme cez slovenské hranice, ale chytili nás. Žiadali sme políciu o pomoc. Po jednom dni a jednej noci nás vyhostili... Nerozumel som papieru, ktorý som podpísal... Bojím sa hovoriť o ukrajinských vojakoch na hraniciach. Veľa nás bili. Bili nás, aby sme hovorili po rusky. Len čo nás prevzali, začali nás biť... Bolo to v noci... Prešli sme do inej miestnosti. Muž v civile ma neprestajne bil. „Ako ste prešli cez hranicu?“ Bral si nás po jednom. Kopal ma, udieral ma policajným obuškom a mlátil ma hodinu, celý čas ma bil. Najprv ma bil sám, potom ma udierali traja alebo štyria ďalší v uniformách.

Napriek tomu, že na zaistenie migrantov sa vzťahuje šesťmesačné obmedzenie, mimoriadne preťažené ukrajinské súdy spravidla v tomto čase nie sú schopné prípady prerokovať. Viacero migrantov uviedlo, že im bolo vydané rozhodnutie o zaistení na šesť mesiacov, no nikdy nepredstúpili pred súd ani nemali možnosť svoje zaistenie napadnúť. Mnohí, vrátane maloletých, uvádzali, že hraničná stráž sa im vyhrážala zaistením na celých šesť mesiacov, ak nezaplatia úplatok.

Ukrajinské právo nebráni úradom, aby migrantov krátko po prepustení opätovne zadržali a zaistili na ďalších šesť mesiacov. Pracovníci Human Rights Watch stretli mnoho migrantov, ktorí boli zaistení viackrát. Zaistený 23-ročný Pakistanec v pobytovom tábore pre migrantov v Žuraviči uviedol:

Jednoducho otvoria bránu a povedia vám, aby ste odišli. Sme 40 kilometrov od Lucku. Keď z väzenia vyjdeme my, Pakistanci, sú tam [vonku] mafiáni so zoznamom. Pýtajú od nás 1500 dolárov s tým, že ak zaplatíme, pomôžu nám, ak nie, roztrhajú nám doklady a nás čaká ďalších šesť mesiacov zaistenia.

„Údery v pohraničí: Zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl a s migrantmi na Ukrajine“
(„Buffeted in the Borderland: The Treatment of Asylum Seekers and Migrants in Ukraine“)
je dostupné na adrese: <http://www.hrw.org/node/94366>

Správa „Na okraji: Porušovanie práv migrantov a žiadateľov o azyl na novej východnej hranici Európskej únie“ („On the Margins: Rights Violations against Migrants and Asylum Seekers at the New Eastern Border of the European Union“) z novembra 2005 je dostupná na adrese:
<http://www.hrw.org/en/reports/2005/11/29/ukraine-margins-0>

Ak máte záujem o viac informácií, prosíme, kontaktujte:

V Kyjeve: Bill Frelick (po anglicky): + 1-240-593-1747 (mobil)

V Kyjeve: Simone Troller (po anglicky, rusky, nemecky, francúzsky, taliansky): +380-669-560-261 (mobil)

V Bejrúte: Gerry Simpson (po anglicky, nemecky, francúzsky, taliansky, španielsky): +961-71-058890 (mobil)

V Londýne: Ben Ward (po anglicky): +44-20-771-32-778 (mobil)

V New Yorku: Veronika Szente Goldston (po anglicky, francúzsky, švédsky, fínsky, maďarsky): +1-212-216-1271 alebo +1-917-582-1271 (mobil)

V New Yorku: Rachel Denber (po anglicky a po rusky): +1-917-916-1266 (mobil)